

Tröskelförmåga och uthållighet hos Försvarsmakten

Sveriges militära nedrustning har nu gått så långt att vi saknar förmåga att försvara oss mot ett allvarligt menat angrepp. Inte ens om hjälp skulle komma skulle vi hålla ut militärt tills den kommer. Det är ett oacceptabelt risktagande som får konsekvenser redan i dag, och som snarast behöver rättas till.

Ett militärt försvar har man inte bara för att försvara sig i krig, utan väl så mycket för att undvika att hamna i krig genom att avskräcka från angrepp. Vidare minskar med ett försvar risken för självcensur, då man anpassar sitt beteende efter aggressiva grannars nycker.

Sedan kalla krigets slut har Sverige kraftigt skurit ned på sitt militära försvar. Det var inte fel i sig att omvärdera invasionsförsvaret i det säkerhetspolitiska klimat som rådde i början av 90-talet, men en sådan nedskalning förutsätter också att man är beredd att bygga upp igen om omvärldsläget försämras.

Att vi nu är i ett kraftigt försämrat läge kan knappast betvivlas. Hundra mil från Sverige pågår vad som kan vara det största kriget i Europa sedan 1945, med ett alltmer auktoritärt, våldsbenäget och västfientligt Ryssland som aggressor. Östersjön är en mycket sannolik framtida konfliktyta mellan Ryssland och Väst. Ryssland har flera gånger vidtagit fientliga handlingar mot baltstaterna. Man har också, vilket bland andra Sjöpo påpekat, initierat krigsförberedelser mot Sverige. Det är allt från omfattande inköp av kartor och ökad underrättelseinhämtning till stora militärövningar vars enda rimliga tillämpningar är anfall mot svenskt territorium.

Att någon gör krigsförberedelser är inte samma sak som att man verkligen planerar att gå i krig. Men man planerar för att gå i krig, och det är mer än tillräckligt allvarligt för att vi ska se över vår säkerhetspolitik – inte minst som Sverige internationellt pekas ut som ett säkerhetspolitiskt hål i närområdet, vilket i sig bidrar till instabilitet.

Vidare har Sverige i sin solidaritetsförklaring avhänt sig möjligheten att stå neutralt om någon av våra grannar angrips. Förmågan att gå från ord till handling är dock i dag ytterligt begränsad. Detta förhållande torde avsevärt försämra våra utsikter att i vår tur erhålla hjälp utifrån.

Det sägs ibland att ett isolerat militärt angrepp mot Sverige är mycket osannolikt. Det är förmodligen sant, men det avhjälp inte vår utsatta position. Vid ett militärt angrepp på Baltikum – och bara en mycket modig bedömare tror att Ryssland efter sina framgångar i Ukraina inte funderar över ett sådant – kommer delar av svenskt territorium sannolikt att tas i anspråk av militär trupp. Frågan är bara vilken. Denna motions undertecknare skulle föredra att den var svensk.

I dag har vi dock synnerligen små möjligheter att lyckas med något sådant. Under kalla kriget kunde vi mobilisera tiotals brigader. I dag kämpar vi för att återta förmågan till en (1) brigads strid. Antalet brigader säger inte allt om faktisk förmåga, men i vårt fall är det en någorlunda rättvisande indikator. Det så kallade enveckasförsvaret, där Sverige givet att vi får förvarning kan försvara en del av landet (till exempel Gotland, men då inte Stockholm), är inte något vi har i dag, utan vad vi hoppas ha om ungefär tio år. Detta förutsätter dock substantiella monetära förstärkningar. Såväl FOI som Riksrevisionen har konstaterat att Försvarsmakten är systematiskt underfinansierad relativt sin uppgift, ett gap som uppgår till ungefär fem miljarder kronor per år.

Och det är alltså relativt en uppgift som är baserad på ett omvärldsläge ojämförligt mycket lugnare än det vi har i dag. Det är uppenbart att uppgiften behöver revideras.

Precis var ambitionen bör läggas är inte en enkel avvägning, men ett minimum torde vara att vi dels skaffar oss en så kallad tröskelförmåga, det vill säga en så pass hög förmåga att ett angrepp mot oss framstår som kostsamt. Dels behöver vi större uthållighet än i dag. Vem som skulle komma till vår hjälp om vi blir angripna är, solidaritetsförklaringen till trots, i dagsläget oklart, men även om någon skulle komma med högsta fart tar det åtminstone två-tre veckor. Vi måste kunna hålla stånd till dess. Hjälp efter tre veckor är halvt meningslöst om allt är förlorat på en vecka.

Vi har dragit ned kostnaden för vårt militära försvar från 3 % av BNP under kalla kriget till 1,2 % i dag. Till det kommer en avsevärd men mer osynlig besparing när vi inte längre skickar halva arbetskraften på tvångsarbete inom värnplikten ett år. Att återta förmåga kommer att kosta resurser, det går inte att blunda för. Precis hur mycket går inte enkelt att säga. Den här motionen aspirerar inte heller på att lista ut varifrån medlen ska tas. Det är fel ände att börja i; först måste vi komma fram till vilken försvarsnivå vi behöver.

Man kan se försvaret som en försäkring. Under ett par decennier har vi med hänvisning till ett gynnsamt säkerhetsläge betalat en mycket låg premie och använt pengarna till annat i stället. Den tiden är över. Det är aldrig roligt att lägga pengar på försäkringar, men det är beslut som måste tas. Att fördela skuld till att vi hamnat i föreliggande försvarsmässiga haveri är mindre intressant. Mer angeläget är att nu ta det ansvar som endast Sveriges politiker kan ta, och göra det möjligt för Sverige att ha ett försvar värt namnet. Till viss del för vår omvärlds skull, men också för vår egen skull.

Till skillnad från en del andra frågor är det här inget som har någon som helst utsikt att lösa sig självt. Många saker i samhället kan i princip skötas av civilsamhället, men just det militära försvaret kan, som en del av våldsmonopolet, bara styras från politiskt håll. Det medför att det vilar ett extra tungt ansvar på oss; om politikerna inte tar ansvaret finns det ingen annan som kan göra det.

Jag yrkar

Att Centerpartiet ska verka för att Sverige skaffar sig en militär tröskelförmåga, syftande till att avskräcka från angrepp.

Att Centerpartiet ska verka för att Sverige skaffar sig den militära uthållighet som krävs för att hjälp i händelse av ett angrepp ska ha förutsättningar att nå fram.

Att Centerpartiet accepterar att de två första Att-satserna kommer kräva ett substantiellt tillskott av resurser.

Att motionen vidareställs till Centerpartiets partistämma.

Dan Tillet